

Inhoud

Ten geleide 7

Woord vooraf 9

Mattheüs 11

Markus 65

Lukas 100

Johannes 158

Handelingen 201

Noten Mattheüs 261

Noten Markus 281

Noten Lukas 294

Noten Johannes 311

Noten Handelingen 325

Verantwoording 342

Kaarten 343

Woord vooraf

Voor u ligt het tweede deel van een vertaling van de heilige Schrift, waarvan een eerste deel eerder verscheen. Deze beide delen zijn, naar ik hoop, het begin van een volledige uitgave van dat unieke, grote Boek, dat wij doorgaans de 'Bijbel' noemen, in een aantal afzonderlijke delen. Dat hoeft overigens niet vreemd te zijn, want de Bijbel is eigenlijk helemaal niet één groot boek, maar een verzameling van tientallen boeken. En toch vormen zij een onvervreemd bare eenheid. Want deze boeken zijn weliswaar door meerdere mensen in menselijke taal opgeschreven, maar de eigenlijke schrijver is God zelf. Daarom is de Bijbel toch ook weer één boek, namelijk het boek van God, van begin tot einde ingegeven door de heilige Geest, die immers zelf God is, zoals Hij aanwezig is in het hart van zijn gelovigen. Daarom kunnen de heilige boeken ook nooit buiten het christelijk geloof om worden begrepen, want daarvoor bevatten zij te grote en goddelijke geheimen. Van de heilige Geest is immers in de aloude geloofsbelijdenis gezegd dat Hij heeft 'gesproken door de profeten'. Dat wil zeggen: dat Hij hun stem heeft gebruikt en hun pen heeft geleid, om daarmee te zeggen wat Hij te zeggen heeft. En dat geldt ook voor de apostelen, de menselijke schrijvers, die de boeken uit dit deel hebben geschreven.

Al met al is het dan ook een groot waagstuk om deze oude boeken in je eigen moedertaal te willen vertalen. Want in deze teksten is niets aan het toeval overgelaten, en nergens is er een menselijk gebrek in te bespeuren, anders dan de natuurlijke beperkingen van de taal zelf. Iedere zin en ieder woord kan een volheid van betekenis in zich bergen, want alles heeft zo zijn bijzondere bedoeling. Want waar wij dat het minst verwachten, kan zich zomaar een vergezicht openen. Maar juist daarom zullen wij bij het lezen van de heilige Schrift nooit genoeg van haar krijgen, en altijd weer nieuwe dingen in haar ontdekken en, om de woorden van de heilige kerkvader Efreem uit de vierde eeuw te gebruiken, worden 'als mensen die hun dorst lessen aan een bron', en die daarbij 'blij zijn als zij drinken, maar niet bedroefd omdat de bron niet raakt uit-

geput. De bron overmeestert de dorst, maar de dorst niet de bron. Want als je dorst wordt geleest zonder dat de bron uitgeput raakt, kun je er opnieuw uit drinken als je weer dorst hebt’.

Met het lezen van de heilige Schrift ben je dus nooit klaar, en nog minder met haar te vertalen. Maar dat vertalen, zo heb ik in de loop der jaren gemerkt, is nu eenmaal met stip de beste manier om de Bijbel te lezen. Want het betekent, om voortdurend en niet-aflatend te overwegen wat er nu werkelijk staat in het Hebreeuws of in het Grieks, en hoe dat in de eigen moedertaal te verstaan, vorm te geven en uit te drukken. Daar hoort natuurlijk kennis van de talen bij, die door gedegen studie moet worden verkregen. Maar veel meer is vertalen een scheppend werk, dat in een onmiddellijke en nauwe band met de Schepper van alle dingen moet groeien. Er zijn geen staande, ‘wetenschappelijke’ methoden die ons van woord tot woord, en van zin tot zin, kunnen voorzien van bevredigende oplossingen voor de problemen die moeten worden opgelost en de geheimen die moeten worden doorgrond. Dat kan alleen maar gebeuren in gebed, dat wil zeggen: in een voortdurend biddende houding, en in een overgave aan de wil van God, en aan zijn bedoeling met zijn eigen Boek. Dat heb ik zo goed en zo kwaad als dat gaat geprobeerd, in een proces waar ik mijn gehele werkzame leven in ben bezig geweest. En als u mij nu vraagt voor wie ik deze vertaling heb gemaakt, dan luidt het antwoord: Voor mijzelf. Ik ben mijn eigen ‘doelgroep’ geweest. Maar omdat u er misschien ook iets aan hebt, heb ik haar toch maar vrijgegeven voor publicatie.

J.H. van Leeuwen

Mattheüs

1 BOEK VAN DE GESCHIEDENIS*

van Jezus Christus, zoon van David, zoon van Abraham.

Abraham verwekte Izak, en Izak verwekte Jakob, en Jakob verwekte Juda en zijn broeders; en Juda verwekte Peres en Zerach bij Tamar*, en Peres verwekte Chesron, en Chesron verwekte Ram; en Ram verwekte Amminadab, en Amminadab verwekte Nachson,
5 en Nachson verwekte Salma, en Salma verwekte Boaz bij Rachab, en Boaz verwekte Obed bij Ruth, en Obed verwekte Isai; en Isai verwekte koning David. En David verwekte Salomo bij de vrouw van Uria, en Salomo verwekte Rehabeam, en Rehabeam verwekte Abiam, en Abiam verwekte Asa; en Asa verwekte Josafat, en Josafat verwekte Joram, en Joram verwekte Uzzia; en Uzzia verwekte
10 Jotam, en Jotam verwekte Achaz, en Achaz verwekte Hizkia; en Hizkia verwekte Manasse, en Manasse verwekte Amon, en Amon verwekte Josia; en Josia verwekte Jechonja en zijn broeders ten tijde van de wegvoering naar Babel. En na de wegvoering naar Babel verwekte Jechonja Sealtiël, en Sealtiël verwekte Zerubbabel; en Zerubbabel verwekte Abiud, en Abiud verwekte Eljakim, en Eljakim verwekte Azor; en Azor verwekte Zadok, en Zadok verwekte
15 Achim, en Achim verwekte Eliud; en Eliud verwekte Eleazar, en Eleazar verwekte Mattan, en Mattan verwekte Jakob; en Jakob verwekte Jozef, de man van Maria, uit wie Jezus werd geboren, die Christus wordt genoemd. Dus alle geslachten van Abraham tot David waren veertien geslachten, en van David tot de wegvoering naar Babel veertien geslachten, en van de wegvoering naar Babel tot de Christus veertien geslachten.

De geboorte van Jezus Christus was als volgt: Nadat zijn moeder Maria aan Jozef was beloofd*, maar nog voordat zij bij elkaar kwamen, werd zij zwanger bevonden uit de heilige Geest. En omdat haar man Jozef rechtvaardig was en haar niet in opspraak wilde
20 brengen, nam hij zich voor in stilte van haar te scheiden. Maar terwijl hij deze dingen overwoog, zie! Een engel van de Heer ver-

scheen hem in een droom, die zei: “Jozef, zoon van David, vrees niet om uw vrouw Maria tot u te nemen. Want hetgeen in haar is verwekt, is uit de heilige Geest. Zij zal een Zoon ter wereld brengen, die gij de naam Jezus zult geven, want Hij zal zijn volk redden van hun zonden”. Dit alles is gebeurd, opdat zou worden vervuld wat vanwege de Heer door de profeet is gesproken: *Zie, de maagd zal zwanger worden en zij zal een Zoon baren, en men zal Hem de naam Immanuel geven**, dat is in vertaling: God met ons. En nadat Jozef uit de slaap was ontwaakt, deed hij wat de engel van de Heer hem had opgedragen, en hij heeft zijn vrouw tot zich genomen.

²⁵ En hij had geen gemeenschap met haar tot zij een Zoon ter wereld had gebracht. En hij gaf Hem de naam Jezus.

2 Toen Jezus was geboren in Betlehem in Judea, in de dagen van koning Herodes, zie! Er kwamen wijzen* uit het oosten in Jeruzalem, die zeiden: “Waar is de pasgeboren Koning van de Joden? Want wij hebben in het oosten zijn ster gezien, en wij zijn gekomen om Hem te aanbidden”. Toen koning Herodes dit hoorde, was hij ontsteld, evenals gans Jeruzalem. En nadat hij alle hogepriesters en schriftgeleerden van het volk bijeen had geroepen, vroeg hij hen ⁵ waar de Christus zou worden geboren. En zij zeiden tot hem: “In Betlehem in Judea. Want zo is het beschreven door de profeet: *En gij, Betlehem, land van Juda, gij zijt geenszins de minste onder de leiders van Juda. Want uit u zal een leidsman voortkomen, die Herder zal zijn van mijn volk Israel*”*. Toen heeft Herodes in het geheim de wijzen ontboden. En hij ondervroeg hen zorgvuldig over de tijd waarin de ster was verschenen. Daarna zond hij hen naar Betlehem, en hij zei: “Gaat nu, en doet zorgvuldig onderzoek naar het kind. En zodra gij het hebt gevonden, laat het mij weten, zodat ook ik het kan gaan aanbidden”. En nadat zij de koning hadden aangehoord, vertrokken zij, en zie! De ster die zij in het oosten hadden gezien, ging voor hen uit, totdat zij aankwam en stilstond boven de plaats waar ¹⁰ het Kind was. En toen zij de ster zagen, verheugden zij zich met zeer grote vreugde. Daarna gingen zij het huis binnen. En zij zagen het Kind met zijn moeder Maria. Toen vielen zij neer met hun gelaat ter aarde, en zij aanbaden Hem. En zij openden hun schatkistjes en boden Hem geschenken aan: goud, wierook en mirre. En omdat zij in een droom waren gewaarschuwd niet naar Herodes terug te keren, reisden zij langs een andere weg naar huis.

Toen zij waren vertrokken, zie! Een engel van de Heer verscheen in een droom aan Jozef, die zei: “Sta op, neem het Kind en zijn moeder en vlucht naar Egypte, en blijf daar tot Ik het u zeg. Want Herodes zal het Kind zoeken om het te doden”. Daarop is hij opgestaan; en in die nacht nam hij het Kind en zijn moeder mee, en week uit naar Egypte. En hij is daar gebleven tot aan de dood van Herodes, opdat zou worden vervuld wat vanwege de Heer door de profeet is gesproken: *Uit Egypte heb Ik mijn Zoon geroepen**. Maar toen Herodes had gezien dat hij door de wijzen was beetgenomen, ontstak hij in hevige toorn. En hij liet in Betlehem en in de ganse omtrek alle jongens van twee jaar en daaronder ombrengen, volgens de tijd die hij bij de wijzen had onderzocht. Toen is vervuld wat door de profeet Jeremia is gezegd: *Een stem wordt gehoord in Rama, weeklacht en bitter geweent: Rachel, die weent om haar zonen. Zij weigert te worden getroost, want zij zijn niet meer**.

En toen Herodes was gestorven, zie! Een engel van de Heer verscheen in een droom aan Jozef in Egypte, die zei: “Sta op, neem het Kind en zijn moeder en ga naar het land van Israel. Want zij die uit waren op het leven van het Kind, zijn gestorven. Daarop is hij opgestaan; en hij nam het Kind en zijn moeder mee en ging naar het land van Israel. Maar toen hij hoorde dat Archelaüs over Judea regeerde in plaats van zijn vader Herodes, schrok hij ervoor terug daarheen te gaan. En omdat hij in een droom was gewaar-schuwd, week hij uit naar het gebied van Galilea. En toen hij daar was aangekomen, vestigde hij zich in een stad die Nazaret heet, opdat vervuld zou worden wat door de profeten is gezegd, dat hij *Nazoreeër** zou worden genoemd.

3 In die tijd kwam Johannes de Doper op, en predikte in de woestijn van Judea, als volgt: “Bekeert u, want het hemels koninkrijk is nabij”. Want hij was degene over wie door de profeet Jesaja is gesproken: *Stem van een roepende in de woestijn: Bereidt de weg van de Heer, maakt zijn paden recht**. Deze Johannes droeg een mantel van kameelhaar en om zijn lendenen een leren gordel; en zijn voedsel bestond uit sprinkhanen en wilde honing. Daarop zijn Jeruzalem en gans Judea, alsook de ganse Jordaanstreek, naar hem uitgelopen. En zij werden door hem gedoopt in de rivier de

Jordaan, onder belijdenis van hun zonden. Maar toen hij vele Fari-
zeeën en Sadduceeën naar zijn doopsel zag komen, zei hij tot hen:
“Adderengebroad, wie heeft u ingegeven om de komende toorn
te ontvluchten? Draagt veeleer vrucht die bij bekering hoort, en
meent niet bij uzelf te kunnen zeggen: ‘Wij hebben Abraham als
vader’. Want ik zeg u, dat God bij machte is uit deze stenen kinde-
10 ren voor Abraham te verwekken. Reeds ligt de bijl aan de wortel
van de bomen; en elke boom die geen goede vrucht draagt, wordt
omgehakt en in het vuur geworpen. Ik doop u wel in water tot be-
kering, maar Hij die na mij komt, is machtiger dan ik; en ik ben
niet waard zijn schoenen aan te dragen. Hij zal u dopen in heilige
Geest en in vuur*. Hij heeft de wan in zijn hand en zal zijn dors-
vloer grondig reinigen. Zijn tarwe brengt Hij in de schuur bijeen,
maar het kaf zal Hij verbranden in onblusbaar vuur”.

Toen is Jezus opgekomen uit Galilea naar Johannes bij de Jor-
daan, om door hem te worden gedoopt. Maar Johannes belette het
Hem, en hij zei: “Ik heb nodig door U te worden gedoopt, en zoudt
15 Gij bij mij komen?” Maar Jezus gaf hem ten antwoord: “Laat dat
nu, want zo past het Ons* alle gerechtigheid te vervullen”. Toen
liet hij Hem begaan. En nadat Jezus was gedoopt, rees Hij terstond
op uit het water, en zie! De hemel ging open, en hij zag de Geest
van God neerdalen als een duif en op Hem komen, en zie! Een
stem uit de hemel zei: “Deze is mijn geliefde Zoon, in wie Ik wel-
behagen heb”.

- 4 Daarna werd Jezus door de Geest naar de woestijn gebracht
om te worden bekoord door de duivel. En nadat Hij veertig dagen
en veertig nachten had gevast, kreeg Hij ten slotte honger. Toen
kwam de bekoorder bij Hem en zei: “Als Gij de Zoon van God zijt,
zeg dan dat deze stenen broden worden”. Maar Hij antwoordde:
“Er staat geschreven: *De mens leeft niet van brood alleen, maar van*
5 *ieder woord dat uit de mond van God komt**. Toen nam de duivel
Hem mee naar de heilige stad en liet Hem plaatsnemen op de
borstwering van de tempel. En hij zei tot Hem: “Als Gij de Zoon
van God zijt, werp U dan naar beneden; want er staat geschre-
ven, *dat Hij zijn engelen omtrent U opdracht geeft U op handen*
te dragen, opdat Gij uw voet aan geen steen stoot”. Maar Jezus zei
hem: “Er staat ook geschreven: *Gij zult de Heer, uw God, niet be-*
*proeven**”. Vervolgens nam de duivel Hem mee naar een zeer hoge

berg, en hij toonde Hem alle koninkrijken van de wereld en hun heerlijkheid, en hij zei tot Hem: “Dit alles zal ik U geven, als Gij in aanbidding voor mij neervalt”. Toen zei Jezus tot hem: “Ga weg, satan! Want er staat geschreven: *De Heer, uw God, zult gij aanbidden en Hem alleen dienen**”. Toen liet de duivel Hem met rust, en zie! Engelen kwamen en stonden Hem bij.

En toen Hij had gehoord dat Johannes was overgeleverd, is Hij vertrokken naar Galilea. En hij verliet Nazaret en vestigde zich in Kafarnaüm aan de zee, in het gebied van Zebulon en Naftali, opdat zou worden vervuld wat door de profeet Jesaja is gesproken: *Land van Zebulon en land van Naftali, in de richting van de zee en van de overzijde der Jordaan, Galilea der heidenen, het volk dat in duisternis woont heeft een groot licht gezien, en wie wonen in het gebied en de schaduw van de dood, een licht is over hen opgegaan**. Van toen af is Jezus begonnen te prediken en te zeggen: “Bekeert u, want het hemels koninkrijk is nabij”. En toen Hij langs de zee van Galilea wandelde, zag Hij twee broeders, Simon, die Petrus wordt genoemd, en zijn broeder Andreas, terwijl zij hun net in zee wierpen; zij waren namelijk vissers. En Hij zei tot hen: “Volgt Mij, en Ik zal u vissers van mensen maken”. En onmiddellijk lieten zij hun netten achter en volgden Hem. En toen Hij was doorgelopen, zag Hij nog twee broeders, Jakobus, de zoon van Zebedeüs, en zijn broeder Johannes; zij waren met hun vader Zebedeüs in het schip hun netten aan het herstellen. En hij riep hen. En onmiddellijk lieten zij het schip en hun vader achter en volgden Hem.

En Jezus trok rond in gans Galilea, terwijl Hij onderricht gaf in hun synagogen, de blijde boodschap van het koninkrijk verkondigde, en iedere ziekte en elke kwaal onder het volk genas. En het gerucht over Hem verspreidde zich over gans Syrië. En zij brachten allen bij Hem die het slecht maakten, omdat zij door allerlei ziekten en pijnen werden gekweld, alsook bezetenen, maanzieken en verlamden; en Hij genas hen. En grote menigten zijn Hem gevolgd, zowel uit Galilea als uit Dekapolis, Jeruzalem, Judea en het Overjordaanse*.

5 EN TOEN HIJ DE MENIGTEN ZAG

besteeg Hij de berg. En nadat Hij zich had neergezet, kwamen zijn leerlingen bij Hem. En Hij opende zijn mond, en Hij onderrichtte

hen als volgt: “Zalig* de armen van geest, want aan hen behoort het hemels koninkrijk. Zalig de boetvaardigen, want zij zullen ver-
 5 troost worden. Zalig de zachtmoedigen, want zij zullen de aarde erven. Zalig wie hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden. Zalig de barmhartigen, want zij zullen barmhartigheid ondervinden. Zalig wie zuiver zijn van hart, want zij zullen God zien. Zalig de vredestichters, want zij zullen
 10 kinderen van God worden genoemd. Zalig de vervolgdten omwille van de gerechtigheid, want aan hen behoort het hemels koninkrijk. Zalig zijt gij, als zij u om Mij nentwil beschimpen en vervolgen en leugenachtig allerlei kwaad over u spreken. Verheugt u en juicht, want uw loon is groot in de hemel. Want zo vervolgdten zij ook de profeten die u zijn voorgegaan.

“Gij zijt het zout der aarde. Maar waarmee zal worden gezouten als het zout smakeloos* is? Het deugt nergens meer toe dan, nadat het is verworpen, door de mensen te worden vertrapt. Gij zijt het licht der wereld. Een stad die hoog op een berg ligt, kan
 15 niet verborgen blijven. Evenmin ontsteekt men een lamp om haar onder de korenmaat te plaatsen, maar men zet haar op de kandelaar, zodat zij iedereen in het huis licht geeft. Laat zo ook uw licht schijnen voor het oog van de mensen, opdat zij uw goede werken zien en uw Vader verheerlijken, die in de hemel is.

“Meent niet dat Ik ben gekomen om de wet of de profeten af te schaffen. Ik ben niet gekomen om af te schaffen, maar om te vervullen*. Want waarlijk, Ik zeg u, voordat de hemel en de aarde voorbij zijn gegaan, zal niet één letter of komma uit de wet voorbijgaan voordat alles is geschied. Wie dus één van de geringste van deze geboden weglaat en het zo aan de mensen leert, zal de geringste worden genoemd in het hemels koninkrijk. Maar wie ze doet en leert, zal groot worden genoemd in het hemels koninkrijk.
 20 Want Ik zeg u: Als uw gerechtigheid niet veel overvloediger is dan die van de schriftgeleerden en Farizeeën, zult gij het hemels koninkrijk niet binnengaan.

“Gij hebt gehoord dat door de ouden is gezegd: ‘Gij zult niet doden*’, en wie doodt vervalt aan het gerecht’. Maar Ik zeg u: Al wie uitvaart tegen zijn broeder vervalt aan het gerecht; en wie tegen zijn broeder zegt: ‘Leeghoofd!’, vervalt aan het Sanhedrin*; en wie zegt: ‘Stijfkop!’, vervalt aan het helse vuur. Als gij dus uw gave

naar het altaar brengt, en daar herinnert gij u dat uw broeder een zaak tegen u heeft, laat dan uw gave bij het altaar achter, en ga u eerst met uw broeder verzoenen; en kom dan terug om uw gave te brengen. Haast u om welwillend te zijn jegens uw tegenpartij, zolang gij nog met hem onderweg zijt, opdat uw tegenpartij u niet aan de rechter overlevert, en de rechter aan de dienaar, en gij in de gevangenis wordt geworpen. Waarlijk, Ik zeg u, gij zult daar niet uitkomen voordat gij tot de laatste cent hebt betaald.

“Gij hebt gehoord dat er is gezegd: *Gij zult niet echtbreken*. Maar Ik zeg u: Al wie naar een vrouw kijkt en dan op haar zijn zinnen zet, heeft in zijn hart reeds overspel met haar gepleegd. En als uw rechteroog u aanstoot geeft, ruk het uit en werp het weg; want het is beter voor u dat één van uw leden telooft, dan dat uw ganse lichaam in de hel wordt geworpen. En als uw rechterhand u aanstoot geeft, hak hem af en werp hem weg; want het is beter voor u dat één van uw leden telooft, dan dat uw ganse lichaam afdaalt in de hel. Er is ook gezegd: Wie zijn vrouw wegzendt, moet haar een scheidbrief geven. Maar Ik zeg u: Al wie zijn vrouw wegzendt, maakt, behalve in geval van overspel, dat haar echt gebroken wordt, en wie een weggezondene huwt, pleegt echtbreuk.

“Voorts hebt gij gehoord dat door de ouden is gezegd: ‘*Gij zult geen meened plegen*, maar gij zult uw eden aan de Heer voldoen’. Maar Ik zeg u in het geheel niet te zweren: Ook niet bij de hemel, want hij is de troon van God; noch bij de aarde, want zij is de voetbank onder zijn voeten; noch bij Jeruzalem, want zij is de stad van de grote Koning. Evenmin zult gij zweren bij uw eigen hoofd, want gij kunt niet één haar wit of zwart maken. Maar uw ja zij ja en uw neen neen, en al het overige is uit den boze.

“Gij hebt gehoord dat er is gezegd: *Oog voor oog, en tand voor tand*. Maar Ik zeg u het kwaad niet tegen te staan. Maar wie u slaat op de rechterwang, keer hem ook de andere toe. En wie u voor het gerecht wil dagen om u uw hemd af te nemen, laat hem ook uw mantel. En wie u dwingt één mijl te gaan, ga er twee met hem. Geef aan wie u vraagt, en wijs niet af wie van u wil lenen.

“Gij hebt gehoord dat er is gezegd: *Gij zult uw naaste liefhebben* en uw vijand zult gij haten. Maar Ik zeg u: Hebt uw vijanden lief en bidt voor wie u vervolgen, opdat gij kinderen moogt worden van uw Vader, die in de hemel is. Want Hij laat zijn zoon opgaan

over slechte en goede mensen, en Hij geeft regen aan rechtvaardigen en onrechtvaardigen. Want wat voor loon hebt gij, als gij liefhebt wie u liefhebben? Doen de tollenaars niet hetzelfde? En wat voor buitengewoons doet gij, als gij alleen uw broeders welkom heet? Doen de heidenen niet hetzelfde? Weest gij dus volmaakt, zoals uw hemelse Vader volmaakt is.

6 “Let erop dat gij uw gerechtigheid niet beoefent* voor het oog van de mensen, om door hen te worden gezien; anders hebt gij geen loon bij uw Vader, die in de hemel is. Wanneer gij dus barmhartigheid oefent, bazuin het niet voor u uit, zoals de huichelaars doen in de synagoge en in de drukke straten, om door de mensen te worden geëerd. Waarlijk, Ik zeg u: Zij hebben hun loon reeds ontvangen. Maar als gij barmhartigheid oefent, laat uw linkerhand niet weten wat uw rechterhand doet, opdat uw barmhartigheid verborgen blijft; en uw Vader, die in het verborgene ziet, zal het u vergelden.

5 “En wanneer gij bidt, wees niet als de huichelaars, die ervan houden in de synagogen en op de hoeken van de straten te staan bidden, zodat zij zich aan de mensen kunnen vertonen. Waarlijk, Ik zeg u: Zij hebben hun loon reeds ontvangen. Maar wanneer gij bidt, ga dan naar uw binnenkamer en sluit de deur achter u toe om in het verborgene tot uw Vader te bidden; en uw Vader, die in het verborgene ziet, zal het u vergelden. En bidt niet met omhaal van woorden* zoals de heidenen, want zij menen door hun woordenvloed te worden verhoord. Doet niet zoals zij, want uw Vader weet wat gij nodig hebt, voordat gij Hem vraagt. Bidt gij dus als volgt: ‘Onze Vader, die in de hemel zijt, uw Naam worde geheiligd, uw koninkrijk kome, uw wil geschiede zoals in de hemel, zo ook op aarde. Geef ons heden het brood van morgen*, en vergeef ons onze schulden, naar dat ook wij onze schuldenaars hebben vergeven. En leid ons niet in bekoring, maar verlos ons van de boze’. Want als gij de mensen hun zonden vergeeft, zal uw hemelse
10 Vader ook u vergeven. Maar als gij de mensen niet vergeeft, zal uw
15 Vader evenmin uw zonden vergeven.

“En wanneer gij vast, kijkt niet stuurs zoals de huichelaars, die hun gelaat ontoonbaar maken om de mensen te tonen dat zij vasten. Waarlijk, Ik zeg u: Zij hebben hun loon reeds ontvangen. Maar als gij vast, zalft dan uw hoofd en wast uw gelaat, om niet

aan de mensen te tonen dat gij vast, maar aan uw Vader, die in het verborgene is; en uw Vader, die in het verborgene ziet, zal het u vergelden.

20 “Verzamelt u geen schatten op aarde, waar mot en roest hen aanvreet, en waar dieven inbreken en stelen. Maar verzamelt u schatten in de hemel, waar mot noch roest hen aanvreet, en waar dieven inbreken noch stelen. Want waar uw schat is, daar zal ook uw hart zijn. De lamp van het lichaam is het oog. Dus als uw oog zuiver is, is uw ganse lichaam verlicht. Maar als uw oog scheel* is, is uw ganse lichaam verduisterd. Als dus het licht, dat in u is, duister is, hoe groot is dan de duisternis!

25 “Niemand kan twee heren dienen; want of hij zal de één haten en de ander liefhebben, of de één aanhangen en de ander verachten. Gij kunt niet God dienen en mammon*. Daarom zeg Ik u: Maakt u niet bezorgd over uw ziel, over wat gij moet eten of drinken; noch over uw lichaam, wat gij zult aandoen. Is de ziel niet meer dan het voedsel en het lichaam meer dan de kleding? Beschouwt de vogels aan de hemel: Zij zaaien niet, zij oogsten niet, zij brengen niet bijeen in schuren, maar uw hemelse Vader voedt hen. Gaat gij hen niet verre te boven? En wie van u kan door zich zorgen te maken één el aan zijn lengte toevoegen? En waarom maakt gij u zorgen over kleding? Leert van de lelies op het veld hoe zij groeien; zij spitten niet en zij spinnen niet, en Ik zeg u dat Salomo in al zijn heerlijkheid niet gekleed was als één van deze.

30 En als God het gras, dat vandaag op het veld staat en morgen in de oven wordt geworpen, zo bekleedt, dan niet veel meer u, kleingelovigen? Maakt u dus geen zorgen door te zeggen: ‘Wat moeten wij eten?’, of: ‘Wat moeten wij drinken?’, of: ‘Waarmee moeten wij ons kleden?’ Want naar dat alles streven de heidenen. Uw hemelse Vader weet immers dat gij al deze dingen nodig hebt. Zoekt echter eerst het koninkrijk van God en zijn gerechtigheid, en dit alles zal u bovendien worden geschonken. Maakt u dus geen zorgen voor de dag van morgen, want de dag van morgen heeft zijn eigen zorgen. Elke dag heeft genoeg aan zijn eigen kwaad.

7 “Oordeelt niet, opdat gij niet geoordeeld wordt. Want met het oordeel dat gij velt, zult gij worden geoordeeld; en met de maat waarmee gij meet, zult gij worden gemeten. Waarom ziet gij de splinter in het oog van uw broeder, maar merkt gij de balk in uw

eigen oog niet op? Of hoe kunt gij tot uw broeder zeggen: ‘Laat mij die splinter weghalen uit uw oog’, terwijl zie, een balk in uw eigen oog! Huichelaar, haal eerst de balk weg uit uw eigen oog, en dan kunt gij scherp zien, zodat gij de splinter kunt weghalen uit het oog van uw broeder.

“Geeft het heilige niet aan de honden, en werpt uw parels* niet voor de zwijnen, opdat zij hen niet met hun poten vertrappen en zich omkeren om u te verscheuren. Vraagt en u zal worden gegeven, zoekt en gij zult vinden, klopt en u zal worden opengedaan. Want al wie vraagt ontvangt, en wie zoekt vindt, en wie klopt wordt opengedaan. Of is er soms iemand onder u die, als zijn zoon
10 hem om brood vraagt, hem een steen aanreikt? Of die als hij een vis vraagt, hem een slang aanreikt? Als gij dus, hoewel gij slecht zijt, goede gaven aan uw kinderen weet te geven, hoeveel te meer zal uw Vader, die in de hemel is, het goede geven aan wie Hem vragen. Dus alles wat gij wilt dat de mensen voor u doen, doet dat ook voor hen. Want dat is de wet en de profeten.

“Gaat binnen door de nauwe poort. Want ruim is de poort en breed is de weg die naar het verderf leidt; en velen zijn er die daardoor binnengaan. Hoe nauw is de poort en hoe smal de weg die naar het leven leidt! Er zijn er maar weinigen die haar vinden.
15 Hoedt u voor de valse profeten, die in schaapskleren tot u komen; maar vanbinnen zijn zij roofzuchtige wolven. Gij kunt hen herkennen aan hun vruchten. Plukt men soms druiven van doornen, of vijgen van distels? Zo draagt elke goede boom goede vruchten; maar een vermolmde boom draagt slechte vruchten. Een goede boom kan geen slechte vruchten dragen, noch een vermolmde boom goede vruchten. Iedere boom die geen goede vruchten
20 draagt, wordt omgehakt en in het vuur geworpen. Dus gij kunt hen herkennen aan hun vruchten. Niet iedereen die zegt: ‘Heer, Heer!’ zal het hemels koninkrijk binnengaan, maar alleen wie de wil doet van mijn Vader, die in de hemel is. Velen zullen op die dag tot Mij zeggen: ‘Heer, Heer, hebben wij niet in uw Naam geprofeeteerd, en in uw Naam demonen uitgeworpen, en in uw Naam vele wonderen gedaan?’ En dan zal Ik hen openlijk verklaren: ‘Ik heb u nooit gekend; *gaat weg van Mij, gij geweldenaars**’.

“Al wie deze mijn woorden hoort en ernaar handelt, is dan ook te vergelijken met een verstandig man, die zijn huis heeft ge-

25 bouwde op de rots. En de regen daalde neer, en de rivieren zwollen aan, en de stormen staken op, en zij stortten zich op dat huis; maar het viel niet, want het was gegrondvest op de rots. Maar al wie deze mijn woorden hoort en er niet naar handelt, is te vergelijken met een dwaas man, die zijn huis heeft gebouwd op het zand. En de regen daalde neer, en de rivieren zwollen aan, en de stormen staken op, en zij beukten tegen dat huis. En het is gevallen; en zijn val was groot”.

En toen Jezus deze woorden had voltooid, waren de menigten verbijsterd over zijn leer. Want Hij onderrichtte hen als iemand met gezag, en niet zoals hun schriftgeleerden.

8 Nadat Hij van de berg was afgedaald, zijn grote menigten Hem gevolgd. En zie! Er kwam een melaatse naar Hem toe, die voor Hem op de knieën viel en zei: “Heer, als Gij wilt, kunt Gij mij reinigen”. En Hij strekte zijn hand uit, raakte hem aan en zei: “Ik wil het, word rein”. En onmiddellijk was hij van zijn melaatsheid gereinigd. Toen zei Jezus tot hem: “Zorg ervoor dat gij niemand iets zegt, maar ga u laten zien aan de priester; en neem als een getuigenis voor hen de offerande* mee die Mozes heeft voorgeschreven”.

5 En nadat Hij in Kafarnaüm was aangekomen, trad een honderdman op Hem toe, die bij Hem aandrong: “Heer, mijn knecht ligt verlamd thuis, met vreselijke pijn”. En Hij zei tot hem: “Ik zal hem komen genezen”. Maar de honderdman antwoordde: “Heer, ik ben niet waard dat Gij komt onder mijn dak, maar spreek slechts een woord, en mijn knecht zal genezen. Ik ben immers een mens, en ik sta onder gezag, terwijl ik soldaten onder mij heb. En tot de één zeg ik: ‘Ga’, en hij gaat, en tot de ander: ‘Kom’, en hij 10 komt, en tot mijn slaaf: ‘Doe dit’, en hij doet het”. En toen Jezus dit hoorde, verwonderde Hij zich. En Hij zei tot zijn volgelingen: “Waarlijk, Ik zeg u, bij niemand in Israel heb Ik een dergelijk geloof gevonden. En Ik zeg u, dat er velen zullen komen uit oost en west en in het hemels koninkrijk zullen aanliggen met Abraham, Izak en Jakob, terwijl de kinderen van het koninkrijk zullen worden uitgeworpen in de buitenste duisternis. Daar zal het geween zijn en het tandengeknars”. En tot de honderdman zei Jezus: “Gaanu! Het zal gebeuren, zoals gij gelooft hebt”. En op dat ogenblik werd zijn knecht genezen.

Daarna ging Jezus het huis van Petrus* binnen, en zag diens
 15 schoonmoeder met koorts te bed liggen. En toen Hij haar hand
 vatte, verliet de koorts haar; en zij stond op en bediende Hem.
 En hoewel het laat was geworden, brachten zij vele bezetenen bij
 Hem. En met een enkel woord wierp Hij de geesten uit. En Hij
 genas allen die er slecht aan toe waren, opdat zou worden vervuld
 wat door de profeet Jesaja is gesproken: *Hij heeft onze ziekten ge-
 dragen, en met onze smarten heeft Hij zich belast**.

Toen Jezus de menigte zag die om Hem heen stond, gaf Hij bevel
 naar de overzijde te gaan. En er kwam een schriftgeleerde naar
 20 Hem toe, die tot Hem zei: “Meester, ik wil U volgen, waarheen
 Gij ook gaat”. Maar Jezus zei tot hem: “De vossen hebben holen,
 en de vogels van de hemel nesten, maar de Mensenzoon* heeft
 geen plaats waar Hij zijn hoofd kan laten rusten”. En een andere
 leerling zei tot Hem: “Heer, laat mij eerst gaan om mijn vader te
 begraven”. Maar Jezus zei tot hem: “Volg Mij, en laat de doden hun
 doden begraven”. En toen Hij scheep ging, volgden zijn leerlingen
 25 Hem. En zie! Er kwam een zware storm op zee, zodat het schip
 werd bedolven onder de golven. Maar Hij sliep. En zijn leerlingen
 gingen naar Hem toe, en zij wekten Hem en zij zeiden: “Heer,
 red ons, wij vergaan!” Toen zei Hij tot hen: “Wat zijt gij lafhartig,
 kleingelovigen!” Toen stond Hij op, en Hij bestrafte de winden en
 de zee. En het werd volkomen stil. En de mensen verwonderden
 zich, en zij zeiden: “Wat is dit voor iemand, dat zelfs de winden en
 de zee Hem gehoorzamen?”

En nadat Hij aan de overzijde was aangekomen, in het land
 van de Gadarenen*, kwamen Hem twee bezetenen tegemoet, die
 uit de grafsteden kwamen; en omdat zij zeer gevaarlijk waren, kon
 niemand langs die weg voorbijgaan. En zie! Zij schreeuwden: “Wat
 30 wilt Gij van ons, Zoon van God? Zijt Gij voor de tijd hier gekomen
 om ons te folteren?” Nu werd er ver daarvandaan een grote kudde
 zwijnen gehoed. En de demonen drongen bij Hem aan: “Als Gij
 ons uitwerpt, zend ons dan in die kudde zwijnen”. En Hij zei tot
 hen: “Ga!” En zij zochten een heenkomen in de zwijnen. En zie! De
 ganze kudde stortte zich van de steilte in de zee en kwam om in
 het water. En de zwijnenhoeders sloegen op de vlucht. En zij gin-
 gen naar de stad, waar zij alles vertelden, ook over de bezetenen.